

JAK MÁ MLUVIT VE 3 LETECH?

Mgr. Martina Kolmanová, 2016

www.martinakolmanova.cz

www.logopediesusmevem.cz

Prohlášení: Tento materiál je informačním produktem. Jakékoliv šíření nebo poskytování třetím osobám bez souhlasu autorky je zakázáno a jedná se o porušení autorského zákona, které může být i trestně stíháno. Děkuji za pochopení a respektování tohoto sdělení. V případě, že o e-book mají zájem vaši přátelé, není nic jednoduššího, než je odkázat přímo ke zdroji na <http://www.martinakolmanova.cz>.

OBSAH

OBSAH	3
1. ÚVOD	4
2. MŮJ PŘÍBĚH.....	7
3. PRŮBĚH VÝVOJE ŘEČI A JEHO CÍL	14
4. PĚT HLAVNÍCH DŮVODŮ, PROČ PŘIJÍT NA LOGOPEDII VČAS	17
5. CO OČEKÁVÁME VE VÝVOJI ŘEČI U TŘÍLETÉHO DÍTĚTE?	22
6. CELKOVÝ VÝVOJ DÍTĚTE.....	34
7. ZÁVĚR	39

1. ÚVOD

Mnoho rodičů bedlivě sleduje vývoj řeči svého dítěte, těší se na první slůvka, utírá slzy dojetí, když dítě poprvé zvolá ta nejkouzelnější slova: *máma*, *táta*. Rodiče se zároveň těší, jak si s ním budou časem povídat. Vždyť řeč je klíčem k dětské duši.

Čas běží a dítě stále nemluví nebo mluví velmi málo. V porovnání s jeho vrstevníky rodiče sledují, že jejich dítě je sice šikovné v mnoha směrech, ale s tou řečí to nějak vázne. Už sice jezdí obtočně na odrážedle, staví kostky, buduje z lega první stavby, skládá první puzzle, ale ta řeč... Ne a ne se rozběhnout.

Někdy také rodiče sledují, že zpoždění vývoje je patrné ve více oblastech. Někteří z nich zůstávají v klidu, situaci neřeší a dávají dítěti čas. Věří mu, že to brzy zvládne a vrstevníky dožene. Jiní naopak překypují nervozitou, srovnávají dítě se sourozencem nebo kamarádem. Hledají na internetu, jestli je to ještě v pořádku i co je v daném věku normální a co už ne. Možná se poptají na názor dětského lékaře. Někdy jsou klidní rodiče, ale nervózní všichni okolo a vytvářejí na rodiče dítěte tlak, aby s tím začali něco dělat.

Pokud se vám hlavou honí stejné myšlenky, které jsem právě popsala anebo máte prostě jen nejistotu, jestli je vše v pořádku, je tento e-book právě pro vás. Naučím vás, jak rozpoznat, jestli vaše dítě potřebuje s vývojem řeči pomoci a vyžaduje logopedii. Aniž byste se prozatím museli ptát vašeho dětského lékaře nebo hledat informace na internetu, budete mít jistotu, že je vývoj vašeho dítěte v pořádku. Dostanete zde vše, co potřebujete vědět, abyste se mohli správně a včas rozhodnout, co dál.

Vy nejlépe znáte své dítě a vy nejlépe dokážete posoudit, co je pro něj v danou chvíli to nejlepší. Péče o dítě je ve vašich rukách. Pro terapeuta neexistuje lepší než motivovaný klient, který přichází ze svého vlastního vnitřního popudu, ne pod tlakem okolí. K tomu, abyste se mohli správně rozhodnout, potřebujete mít ty správné informace. Základnu, o kterou se můžete opřít. Tady je!

Cílem e-booku je ukázat rodičům, čeho by si měli ve vývoji řeči u tříletého dítěte všimnout. Ukázat jim, kdy je nejvhodnější čas na zahájení logopedické péče a proč.

E-book nelze považovat za náhradu logopedického vyšetření. Veškeré informace v něm obsažené jsou pouze vodítkem, které umožní rodičům učinit informované rozhodnutí. V případě, že si po přečtení tohoto e-booku nebudete jisti, jednorázová logopedická konzultace je tím nejlepším

řešením. Můžete se obrátit e-mailem přímo na mě na logopediesusmevem@gmail.com nebo osobně na jakéhokoli logopeda ve vašem okolí.

Dříve než vám prozradím 5 důvodů, proč přijít na logopedii včas, přečtěte si ještě můj profesní příběh, moji cestu k cíli. Získáte tak lepší představu o autorce tohoto e-booku.

2. MŮJ PŘÍBĚH

Dnes jsem nadšená logopedka a miluji svou práci. Dokážu svým klientům efektivně pomoci. Užívám si každou terapii, protože je vždy jedinečná, obohacující. Troufnu si říct, že každé dítě, které ke mně přijde, je mým dalším učitelem. Děti jsou stejně pestré jako jejich dovednosti. Nejvíc mě na mé práci baví to, jak mohu hledat příčiny a souvislosti, proč dítě nemluví, mluví chybně, nechce mluvit nebo nemůže. Velmi mě těší, když se mi podaří nabídnout efektivní postup, jak mu pomoci a ulevit rodině. Stejně tak přinést do života dítěte radost z komunikace.

DŘÍVE TO TAK ALE NEBYLO

Cesta k mé profesi začala někde dávno v dětství. Jasně si

pamatuji, jak moje sestra docházela na logopedii. Tenkrát jsem nevěděla, co si pod tímhle cizím slovem představit. Jen jsem sledovala sestru, jak dokola říká slova a opakuje neustále jednu básničku. *Všechny myši v šedé chýši mají šedé kožíšky.* Moc ji to tenkrát nebavilo.

HLEDÁNÍ

O pár let později, když jsem už studovala na gymnáziu a přemýšlela jsem o vysoké škole, o logopedii jsem vůbec neuvažovala. Lákala mě medicína nebo pedagogika. Jen jsem se nějak nemohla rozhodnout. O oboru logopedie jsem se dozvěděla od mé spolužačky, která ji chtěla jít studovat. A jelikož byly přijímací zkoušky z předmětů, které jsem měla moc ráda, tak jsem tam přihlášku poslala taky.

NÁHODA NEBO OSUD

V den přijímacích zkoušek jsem zkušební komisi musela upřímně říct, že jsem vlastně vůbec neplánovala tento obor studovat, a snad proto, že jsem se tím pádem příliš nestresovala a celý den si užívala, nad mojí poznámkou se pousmáli a vzali mě.

HURÁ, NAŠLA JSEM, CO MĚ BUDE BAVIT

O pár měsíců později v přednáškové místnosti jsem ale zjistila, že to byla trefa do černého. Logopedie je totiž přesně něco mezi tím, co mě vždycky bavilo. Je to krásný, velmi široký obor, který je na pomezí pedagogiky, medicíny, psychologie a lingvistiky. Vyžaduje poměrně rozsáhlý přehled z těchto oborů, kreativní osobnost, trpělivost a lásku k dětem.

Takže se přiznám, že jako studentka sem hltala každé slovo z úst pedagogů. Těšila jsem se, jak to vymyslím, abych se odlišila od starší generace, protože opakovat donekonečna slova z papíru a básničky bez pochopení jejich smyslu, by nebavilo ani mě jako terapeuta. Těšila jsem se, jak využiju lekce výtvarné výchovy, klavíru nebo kytary, radost z tvoření i kreativitu.

PO STUDIU

Moje kroky po vysoké škole nevedly přímo do ordinace. Připadala jsem si ještě mladá na to zavřít se a pracovat. Ještě jsem se pár let věnovala dalšímu oboru, a to studiu romštiny a romistiky. Během této doby jsem zjistila, co je to bilingvismus a jaké může přinášet výhody i nevýhody.

HODILI MĚ DO VODY, AŽ PLAVU

Po necelých třech letech druhého studia jsem dostala nabídku pracovat v zařízení pro děti s kombinovanými vadami, obzvláště s dětskou mozkovou obrnou a mentální retardací. To pro mě byla velká škola. Stejně jako mnozí další absolventi jsem sice teoreticky znala mnoho věcí, nicméně v praxi jsem zjistila, že je buď neumím správně použít, anebo je někde chyba. Jak to, že na terapii děti s těžším postižením nereagují, nelepší se? Kde je zakopaný pes?

Plavala jsem ve vodě a snažila se najít cestu, jak dětem efektivně pomoci. Nakonec jsem usoudila, že nejlepšími učiteli mi budou samotné děti. Nechala jsem se jimi vést. Byla to skvělá škola. Děti mi velmi rychle ukazovaly cestu, jak jim pomoci, co je baví a co ne. Pochopila jsem, že nereagování a nespolupráce má často jedinou příčinu – úkol je příliš složitý a je třeba ho zjednodušit.

Je to stejné, jako když rozeberete autíčko na součástky, porušené opravíte a pak je složíte zase dohromady. Najednou všechno pasuje a autíčko jede. Tímto způsobem jsem se naučila mnoho skvělých technik rozkrokovat, a tím dětem efektivně pomoci.

Někdy, přestože jsem činnost rozložila na menší úkoly, dětem stále nešla. Časem jsem pochopila, že jim chyběla nějaká podstatná dovednost, která zdánlivě s řečí vůbec nesouvisí, ale přitom ji nesmírně ovlivňuje. Třeba paměť. Když se vám ztratí součástka s pamětí, můžete dělat jednu techniku pořád dokola a dítě ji stejně nepoužije. Stejně tak to může být pozornost, zrakové či sluchové vnímání nebo motorika.

A CO MOJE RODINA?

Bohaté zkušenosti jsem získala nejen od mých dětských klientů, se kterými jsem měla možnost více než deset let pracovat jako terapeut, ale také od mých tří vlastních dětí.

Člověk by čekal, že dítě logopeda nemůže mít vadu řeči. Ale opak je pravdou. Genetiku a vrozené dispozice nemáme šanci

ovlivnit. Zatím dvě z mých dětí si i přes veškerou moji péči přinesly na svět drobnou vadu řeči. To byla teprve zkouška ohněm.

Ten první z ní už vyrostl, stačilo mu jen dát více času, než je běžné (jelikož měl přirostlou podjazykovou uzdičku, která ho po nějakou dobu omezovala ve vyslovení L a R). Ten prostřední ze své vady pomalu vyrůstá (s dozráváním schopnosti rozlišovat hlásky sluchem se mu v jeho necelých pěti letech začínají spontánně upravovat sykavky, nicméně podědil předkus, takže je možné, že na tom ještě budeme muset spolu zapracovat). S čím mě překvapí nejmladší dcerka, na to si ještě budu muset počkat. Prozatím ve svých 30 měsících originálně tvoří věty typu *Beata hačí ne. Šlo by to ne.*

Díky svým dětem jsem se naučila jednu z nejpodstatnějších vlastností terapeuta i rodiče – důvěru. Dnes už vím, že někdy stačí jen dát dítěti více času, lehce ho nasměrovat a terapie ani nemusí přijít. Každé z mých dětí mi ukázalo, že cesta ke správnému cíli může vést mnoha různými i různě dlouhými cestičkami.

A JAK JE TO DNES?

Dnes můžu říct, že jsem expert ve svém oboru. Umím činnosti rozdělit na součástky, důležité dílky opravit, dodat jim chybějící částky tak, aby dítě mohlo s radostí použít tu nejkrásnější dovednost, kterou člověk má... Lidskou řeč.

3. PRŮBĚH VÝVOJE ŘEČI A JEHO CÍL

Vývoj řeči probíhá od narození prakticky celý život. Období největšího rozkvětu začíná v předškolním věku od 3 do 6 let. Už od narození do 3 let se budují pevné základy, na kterých se řeč následně vytváří.

Dítě tedy za necelých šest let ujde velmi obtížnou cestu, překoná mnoho překážek, naučí

se neskutečné množství dovedností, které mu pak ve výsledku pomohou vybudovat a správně používat lidskou řeč.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že dítě zničehonic mluví, chodí, plave a čte, ve skutečnosti je na pozadí těchto dovedností velká a systematická dřina. Krůček po krůčku jdou děti ke svému cíli – jedno trpělivě, druhé kvapem, třetí skokem. I když to mnohdy vypadá, že se ve vývoji řeči zrovna nic neděje, opak je pravdou. Dítě si velmi pravděpodobně v dané chvíli rozvíjí jinou dovednost, která

mu ve výstavbě řeči náramně pomůže. Může to být třeba pohyb, zrakové vnímání, sluchové vnímání, paměť nebo pozornost.

Děti jsou chytré, ale jejich organismus ještě chytřejší – přesně ví, co má dělat. Toto střídání vývoje, a to zejména vývoje pohybu a řeči, je nejvíce patrné právě v prvních třech letech, kdy ještě lze pozorovat poměrně velké skoky vpřed. V pozdějším věku to už není tolik znát, nicméně děje se to obdobným způsobem i nadále.

Cíl vývoje řeči je jednoznačný – smysluplné a správné vyjadřování s bezchybnou výslovností. K tomuto výsledku však někteří nedojdou. Důvodů, proč tomu tak je, je mnoho. Může to být vrozená vada, genetická dispozice, nedostatečná stimulace dítěte nebo neefektivní terapie. Někdy jde ale i o špatně zvolenou terapii nebo nespolupracujícího klienta či jeho rodinu. Výsledek je vždy stejný. Dítěti je špatně rozumět a posluchač se pak nedokáže soustředit na obsah sdělení, vnímá více chyby v řeči. Může mu tak zbytečně uniknout důležitá myšlenka nebo zážitek, které se mu dítě snaží sdělit, a to je přeci škoda.

Jak se takové situaci vyhnout?

Jak zjistím, že se mé dítě vyvíjí správně a že nepotřebuje logopedii?

Kdy je čas na zahájení logopedické péče?

Je vůbec možné docházet na logopedii už ve třech letech?

Co když dítě ještě nemluví, ale jinak se zdá být zcela v pořádku?

Tyto a další otázky si klade mnoho rodičů. Věřím, že v následujícím textu na většinu z nich dostanete odpověď. Jste připraveni?

Jdeme na to!

4. PĚT HLAVNÍCH DŮVODŮ, PROČ PŘIJÍT NA LOGOPEDII VČAS

1. PREVENCE VZNIKU PORUCHY ŘEČI

Prevence znamená předcházení – v logopedii pak mluvíme o předcházení poruchám řeči nebo zmírnění důsledků již vzniklé poruchy.

Co u tříletého dítěte znamená prevence?

Ve třech letech zejména vyhodnocujeme, jestli dítě vůbec mluví, ale méně nás zajímá jak. To znamená, že klíčová je stavba věty a počet slov ve větě, šíře slovní zásoby, kterou dítě zná a aktivně používá.

Prevenčí v tomto věku chceme zejména předcházet tomu, aby dítě nepřišlo na logopedii pozdě, a také poradit, jak dítě vhodně stimulovat, abychom předešli vzniku řečové vady. Pokud totiž tříleté děti mluví velmi málo, jedná se již o opožděný vývoj řeči, který může mít více různých důvodů. Tím, že situaci podchytíme včas a pokusíme se pomocí vhodné terapie vrátit vývoj do normy nebo se k ní alespoň přiblížit, zamezíme vzniku dalších potíží ve vývoji řeči.

2. BLÍŽÍCÍ SE NÁSTUP DO MATEŘSKÉ ŠKOLY

Dalším důvodem, proč přijít na logopedii, je blížící se nástup do mateřské školy. Pro rodiče nemluvicích nebo málo mluvících dětí může být nástup do školky velkým otazníkem.

Logoped jim může být v jejich rozhodování nápomocen. V případě, že má dítě velké potíže s tvorbou řeči, mluví velice málo nebo vůbec, je velmi

pravděpodobné, že by mu spíše vyhovovala školka, která je určena pro děti s poruchou řeči, kde by dítě mělo dostatečnou stimulaci a individuální péči.

V případě, že rodiče do nástupu do mateřské školy nemluvnost dítěte neřeší, velmi pravděpodobně na opožděný vývoj řeči upozorní třídní učitelka. Rodiče tak budou nuceni vyhledat odbornou pomoc z podnětu mateřské školy, což je vždy méně příjemné, než když tak učiní sami. Nemluvicí nebo málo mluvící dítě totiž bude mít v kolektivu třídy starosti.

Zřejmě bude mít problém se zpracováním řeči, paní učitelce může připadat, že nerozumí nebo neslyší. Zároveň s ním bude učitelka hůře komunikovat, jelikož jí dítě samo nedokáže sdělit, co potřebuje, co ho trápí, co se mu líbí nebo naopak co mu vadí. Je tedy vhodné, když se taková situace podchytí ještě před samotným nástupem do mateřské školy. Dítě tak může nastoupit do školky např. s komunikační knihou plnou obrázků, která mu pomůže překonat první nápor neporozumění. Knihu může používat až do chvíle, než se naučí své potřeby vyjádřit slovně.

3. ÚSPORA ČASU

Dříve, než jsem se sama stala maminkou, asi bych o úspoře času ani nepřemýšlela. Nicméně jako maminka tří dětí už vím, co to znamená mít doma školáka a k tomu školní povinnosti, kroužky, péči o domácnost a další sourozence, kteří vyžadují intenzivní péči. Když přijdete na logopedii včas, ušetří to do budoucna čas nejen vám, ale hlavně vašemu dítěti a celé rodině.

Terapie bude rychlejší a efektivnější, jelikož dítě je na kratší spolupráci hravou formou již vyzrálé. Pomocí jednoduchých technik mu logoped pomůže vystavět základy řeči a uchopit první slova a fráze a dítěti tak usnadní jeho další cestu. Pokud se toto období promešká, dojde k tzv.

efektu sněhové koule. Potíže v řeči se začnou kumulovat. Jejich odstranění bude vyžadovat mnohem více práce a hlavně času.

4. VČASNÉ ODHALENÍ DALŠÍCH NEDOSTATKŮ VE VÝVOJI DÍTĚTE, KTERÉ SOUVISÍ S VÝVOJEM ŘEČI

Při včasném příchodu na logopedii se také ve správnou chvíli podchytí následné potíže, které s opožděným vývojem řeči souvisí (např. nevyzrálá jemná motorika, zkřížená lateralita, oslabená sluchová percepce atd.). Tyto potíže může logoped začít včas napravit a pomoci tak dítěti vrátit vývoj řeči i celého organismu do úplné normy.

V případě, že se nejedná o závažnější příčinu opožděného vývoje řeči, zkušený terapeut vám dokáže efektivně pomoci a během předškolního období vybudovat řeč dítěte na takovou úroveň, že před nástupem do školy dítě bude mít už jen drobné potíže např. ve výslovnosti. Pokud se však toto období zamešká, šance na úplné vrácení do normy se snižuje.

5. ODHALENÍ PŘÍČINY OPOŽDĚNÉHO VÝVOJE ŘEČI

Posledním, za to velmi významným důvodem, je odhalení příčiny opoždění. V průběhu terapie jsou na dítě kladeny velké nároky. Přestože mnoho terapeutů pracuje hravou formou, očekává se,

že dítě bude po určitý čas dobře spolupracovat, bude mít odpovídající koncentraci a bude schopné respektovat autoritu, umět se podřídit, plnit činnosti, rozumět úkolům. Někdy to však dítě nedokáže, není ještě dostatečně vyzrálé. Logopedická terapie je tak dobrým diagnostickým nástrojem. Pokud má dítě potíže spolupracovat a cíleně pracovat tzv. jeden na jednoho, nechápe zadané úkoly, nesleduje prováděnou činnost, nezajímá se o obrázky a hravé aktivity nebo např. opakuje, co mu logoped říká bez hlubšího pochopení, může být příčina poruchy řeči úplně jiná.

Logoped tak může dát první podnět ke zvážení odkladu nástupu do mateřské školy nebo doporučit dítěti psychologické vyšetření. Velmi často se stává, že právě logoped v rámci terapie je první, kdo odhalí odchylky v celkovém vývoji dítěte a může poukázat na riziko přítomnosti dětského autismu, Aspergerova syndromu, vývojové dysfázie, sluchové vady nebo mentálního postižení.

Není pravidlem, že všechny málo mluvící tříleté děti mají některou z výše zmíněných vad, ale **mělo by být pravidlem, že by tyto děti měl vidět alespoň dětský psycholog nebo klinický logoped,** který dokáže posoudit, jestli je opoždění ve vývoji řeči pouze prosté – tzn. nesouvisí se žádnou z výše zmíněných poruch. **Včasné odhalení těchto vad je pro správný vývoj dítěte klíčové!**

5. CO OČEKÁVÁME VE VÝVOJI ŘEČI U TŘÍLETÉHO DÍTĚTE?

...ANEB JAK POZNÁTE, ŽE ŠPATNĚ MLUVÍ?

V další části textu vás seznámím s tím, co očekáváme od tříletého dítěte z pohledu vývoje řeči. Naučím vás poznat, zda vaše dítě v některých oblastech vývoje řeči chybuje či nikoliv. Budete mít pak naprostou jistotu, zda potřebuje logopedickou péči.

Nebudete muset spoléhat na úsudek dětského lékaře, který velmi často nemá dostatek času řeč dítěte správně vyšetřit a doporučení píše na základě toho, že se rodiče jen přeptá.

Zároveň také budete mít pádné argumenty k tomu, abyste si doporučení na logopedii od dětského lékaře případně vyžádali, a to už na tříleté preventivní prohlídce. Přestože vám může dětský lékař říkat, že z toho dítě vyroste, vy budete vědět, že je na čase s tím začít něco dělat.

Někdy může mít dětský lékař pravdu, některé děti z toho opravdu vyrostou. Nicméně kvůli těm, kterým se to nepodaří, píše právě tento text. Z mé profesní zkušenosti jsem přesvědčena o tom, že by všechny děti, které ve třech letech nemluví nebo mluví velmi málo, měl vidět zkušený odborník. Nechte tedy posouzení řeči na kvalifikovaném terapeutovi – klinickém logopedovi nebo dětském psychologovi. Tito odborníci dokáží správně posoudit, jak na tom dítě doopravdy je, zda vyžaduje odbornou péči či nikoliv.

5.1 JAKÁ BY MĚLA BÝT ÚROVEŇ VÝVOJE ŘEČI TŘÍLETÉHO DÍTĚTE?

Do kdy je (fyziologicky) normální nemluvit? Období fyziologické nemluvnosti se toleruje do věku 2,5 let. Tzn. do této doby má dítě nárok nemluvit a není potřeba s tím něco dělat. Dítě tento stav nijak neohrožuje, je velká pravděpodobnost, že dítě ještě všechno dožene.

Nicméně má to jeden háček. Abychom mohli být opravdu v klidu, musíme mít naprostou jistotu, že dítě velmi dobře slyší (nemá poruchu sluchu), že velmi dobře vidí (nemá poruchu zraku), veškeré dění okolo sebe chápe a rozumí mu (nemá poruchu intelektu) a vývoj pohybu je v normě (nemá poruchu motoriky).

Pokud však v jedné z výše zmíněných oblastí má dítě jen malý problém a nebo se situace do třetího roku výrazně nezlepší, je potřeba začít vývoj dítěte řešit a obrátit se s pochybností na dětského lékaře nebo přímo na klinického logopeda.

5.2 JAZYKOVÉ ROVINY

V jednom z mých článků [Kdy je čas na logopedii aneb logopedie není jen R a Ř](#), na martinakolmanova.cz jsem psala o tom, že lingvisté i logopedi rozdělují jazyk na čtyři roviny. Pojdme se tedy podívat, na jaké úrovni v každé z těchto rovin by mělo být tříleté dítě. Zároveň vám sdělím, na jaké úrovni by měly být i další funkce, které s vývojem řeči souvisí.

1. rovina: ARTIKULACE (výslovnost)

Nejprve se podíváme na to, jaké hlásky by dítě ve třech letech mělo umět. V tomto věku není až tolik podstatné, jestli je dítě vyslovuje zcela správně. Vývoj mnoha hlásek ještě není u konce, takže kvalita výslovnosti nás u tříletého dítěte tolik netíží.

Ve třech letech by tedy dítě mělo umět říkat všechny samohlásky AEIOU, dvojhlásky *au*, *ou* a ze souhlásek by mělo umět PBM, TDN, FV, H, CH a J. Hodně dětí v tomto věku ještě mívá potíže se

záměnou hlásky K – místo ní říkají většinou T (*točičta* místo *kočička* apod.). Pokud se dítě do čtyř let nenaučí říkat správně K, je na čase zajít na logopedii.

Dále pak bývá problém s hláskou L, ačkoliv zvednutí jazyka za horní řezáky v tomto věku většina dětí hravě zvládne, některé to nedokážou. Důvodem může být např. přirostlá podjazyková uzdička. O tomto tématu se více dočtete v mém článku [Jazyček ve tvaru srdíčka aneb přirostlá podjazyková uzdička](#). V případě špatné výslovnosti hlásky L doporučuji nechat preventivně vyšetřit stav uzdičky zubním nebo dětským lékařem. V případě, že je uzdička v pořádku a špatná výslovnost přetrvává i po čtvrtém roce, je na čase vyhledat logopeda. Hlásky L totiž ve vývoji řeči předchází hláskám R a Ř, pokud ji tedy dítě vyslovuje špatně, nepodaří se mu naučit ani tyto dvě vibranty.

ZÁVĚR: Kdy zajít na logopedii z důvodu chybné výslovnosti?

V případě, že dítě ve třech letech neumí vyslovovat samohlásky AEIOU, souhlásky *ou* a *au*, dále pak hlásky PBM, FV, H, J a TDN je vhodné zajistit alespoň jednorázové vyšetření na logopedii. Logoped posoudí, zda je terapie nutná či nikoliv. Víme, že dítě často ještě chybí ve výslovnosti K a L. Tuto chybu můžeme tolerovat nejdéle do čtyř let, nicméně pro jistotu necháme dítěti vyšetřit stav podjazykové uzdičky.

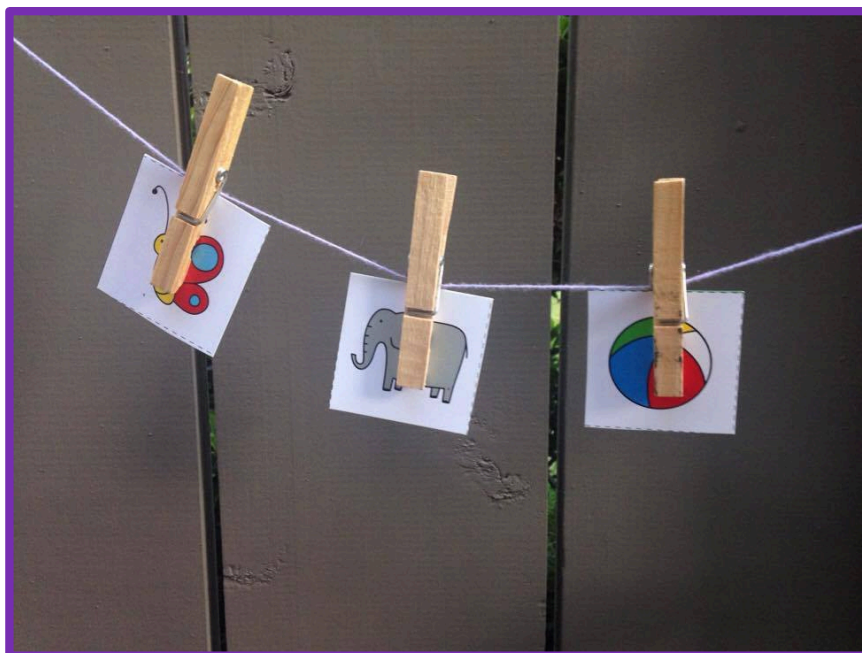
2. rovina: SLOVNÍ ZÁSoba

Před nástupem do mateřské školy by dítě mělo umět necelých 1000 slov. Takovou slovní zásobu samozřejmě nebudeme počítat, nicméně je dobré si všimnout, jak široký slovník dítě má, zda slovům dobře rozumí, zda je slovník dítěte dostatečně bohatý na to, aby ve školce dobře rozumělo základním pokynům od učitelky a také aby dokázalo vyjádřit hlavně své potřeby a zájmy.

Šíře slovní zásoby je u tříletého dítěte důležitým ukazatelem správného vývoje řeči. Pokud je slovník dítěte velmi omezený – to poznáme velmi jednoduše tak, že slova ještě dokážeme snadno spočítat – není to v pořádku a měli bychom pátrat po příčině. Je možné, že jde jen o prosté opoždění řeči, které není zapříčiněno jinou vadou, v mnoha případech ale na pozadí chudé slovní zásoby stojí nerozpoznaná vývojová vada.

Čeho bychom si u tříletého dítěte měli všimnout?

a) pojmenování věcí

Tříleté dítě by mělo bez potíží používat základní slovní fond dle jednotlivých okruhů slovní zásoby – tzn. předměty, se kterými se běžně setkává. Dítě by mělo ukázat a pojmenovat domácí zvířata, nábytek, dopravní prostředky, základní druhy ovoce a zeleniny, potravin, dále pak předměty denní potřeby.

Citoslovce a tzv. dětská slova (*ham, hají, bác, haf*) by měla být již nahrazována přesným pojmenováním (*jíst, spát, spadnout, štěkat* apod.). Určitě po dítěti nevyžadujeme slova jako *kleště, podběrák, klarinet, kombajn* apod. Jedná se nám ve třech letech opravdu o základní slovní fond.

Na aktivní slovní zásobu se zeptáme dítěte jednoduše otázkou CO JE TO? Pasivní porozumění slovům zjistíme otázkou KDE JE...?, kdy nám dítě ukazuje na předměty, které vyjmenováváme. Nejlépe nad dětskou obrázkovou knihou.

b) pojmenování činností

Dítě by mělo mít přehled o významu pojmenování běžných činností (*skákat, malovat, spát, jíst, mluvit, plakat, jezdit* apod.) a naopak činnosti, které dítě běžně dělá, by mělo umět pojmenovat. To zjistíme otázkou *Co děláš? Co dělá máma a táta?* Případně necháme dítě popisovat dějové obrázky v knize.

c) charakteristika věcí

Dítě by mělo umět rozlišovat základní charakteristiky věcí – co je *velké, malé, mokré, studené, čisté, špinavé*. Těmto slovům dítě ve třech letech lépe rozumí, než je samo umí použít. Nejlepším pomocníkem v uchopení významu těchto slov je vlastní zkušenost, kterou může získat zkoumáním věcí. Dítěti při činnosti popisujeme i charakteristiku věcí. Ideální pomůckou pro tento účel je tzv. sensory box. Jak si ho vyrobit a k čemu dalšímu slouží, se můžete dočíst v mém článku [Hrabat se, rochnit, cítit a prožívat. Vyroberte s dětmi sensory box.](#)

ZÁVĚR: Kdy zajít na logopedii z důvodu chudé slovní zásoby?

Logopeda vyhledejte v případě, že si dítě špatně pamatuje nová slova, neopakuje je po vás, jeho slovní zásoba je velmi omezená v řádu několika desítek slov. Pokud dítě také slova zaměňuje za jiná, nerozumí vám, neukazuje obrázek k vyslovenému slovu, nepodá správný předmět nebo si slova hůře vybavuje a zná jich málo, návštěvu logopeda nedokládejte.

3. rovina: GRAMATIKA

Úroveň gramatiky tříletého dítěte je velmi jednoduchá a v řeči je přítomno mnoho gramatických chyb. Dítě v podstatě teprve začíná gramatická pravidla uchopovat. Začíná si jich všimnout a s nastupujícím rozvojem myšlení je také správně používat. Rozvoj gramatiky probíhá zejména mezi 3. až 5. rokem.

Čeho bychom si u tříletého dítěte měli všimnout?

a) délka vět a slovosled

Pokud dítě mluví v jednoslovných větách, není to úplně v pořádku. Tříleté dítě by mělo mluvit ve větách o třech slovech. Dokáže tedy používat podmět, přísudek a předmět (např. *Kočka pije mlíčko.*). O mluvních vzorech pro vaše děti a optimální délce jejich vět se dočtete v mém článku [Budte vždy o krůček napřed.](#)

Pořadí slov ve větě ještě může dítě často zaměňovat, takže třeba zápor může používat až na konci vět, např. *Já hamat ne.*

b) slovní druhy

V řeči by měla být přítomna podstatná jména, slovesa a citoslovce – tyto slovní druhy tvoří hlavní slovník tříletého dítěte. Děti ale již začínají používat v menší míře také přídavná jména, číslovky, základní příslovce jako *nahoru, dolů, ráno, tam*. Mohou se objevit již první předložky *na, do, v* a také osobní zájmena *já, my* a přivlastňovací zájmena *moje, tvoje*. V použití předložek a zájmen ale dítě ještě hodně chybuje.

c) skloňování podstatných jmen, tvorba množného čísla

Dítě teprve začíná skloňovat jména. Ve tvarech jmen velmi často chybuje. Jeho řeč ještě musíme opravovat. Stejně tak dítě chybuje v tvorbě množného čísla. Typické jsou různé, mnohdy legrační gramatické tvary, které nám naznačují, jak dítě chápe gramatická pravidla. Děti jedno pravidlo velmi často aplikují i na slova, která se řídí pravidly zcela jinými, např. *babičce a dědečce* nebo *dva kluci a dva nanuci*.

d) čas

V řeči dětí převažuje přítomný čas, např. *Já chci* apod. Občas je dítě již schopné říct větu v minulém čase a utvořit správný tvar slovesa, např. *My byli venku*. Sloveso *být* v některých tvarech se často ještě vynechává. Dítě už dokáže pochopit přímou otázku mířenou do bezprostřední minulosti, např. *Spinkala jsi?* a mělo by odpovědět správně, podle situace, která právě proběhla. Stejně tak dokáže již pochopit blízkou budoucnost, např. *Půjdeme ven*. Dítě by si mělo např. začít hledat botičky nebo dát svým chováním najevo, že výrok pochopilo.

Ve třech letech dítě již bezpečně rozumí záporu. Pokud ale chceme, aby nás poslechlo, je lepší požadavek formulovat pozitivně, např. místo *Nechod' tam!* řekneme *Stůj!* nebo *Zůstaň tady*, místo

Neběhej! raději *Jdi pomalu!* apod. Dítě na pozitivní pokyny reaguje rychleji a s větším porozuměním.

ZÁVĚR: Kdy zajít na logopedii z důvodu špatného používání gramatických pravidel?

Řeč tříletého dítěte je ještě plná gramatických chyb. Slovosled dítě stále nedodržuje a chybuje v něm. Nicméně dítě již používá věty o třech slovech. Mělo by rozumět záporu, bezprostřední minulosti i blízké budoucnosti. Dítě by mělo na obrázku ukázat nebo odpovědět správně na otázku *Co to je?, Kde je...?, Co kdo dělá?*

Je na čase vyhledat logopedickou péči v případě, že dítě mluví v jednoslovných nebo dvouslovných větách, špatně nám rozumí, ještě neprošlo obdobím prvních otázek a neptá se *Co to je?*, často po nás doslovně opakuje, jako by nerozumělo, nebo zatím vůbec nepoužívá žádný náznak gramatiky.

4. rovina: KOMUNIKACE

Tato rovina zahrnuje schopnost dítěte využít všechny předešlé dovednosti související s řečí k účelné a efektivní komunikaci. Dítě je schopné si s vámi povídat, vést rozhovor, odpovídat na

otázky úměrně svému věku. Umí poslouchat krátký příběh, je zaujaté, když mu něco vyprávíte, prohlíží si knihu a sdílí s vámi činnosti. V tomto věku dítě projevuje již velký zájem o knihy a zejména ho baví říkanky, má rádo rytmus, rozpočítadla a rytmizované texty. Dokáže už poslouchat krátkou pohádku, která má kolem pěti minut. Ději sice ještě nerozumí přesně, ale dokáže říct, kdo v příběhu figuruje.

V tomto věku si již děti dokáží zapamatovat krátké dvojverší, zazpívat dětskou písničku. Může to být i s pomocí rodičů. Dítě velmi často dokončuje poslední veršované části textu básničky nebo písničky. Dítě dokáže říct, jak se jmenuje, jestli je holka nebo kluk. Umí

odpovědět, kde je máma, táta, sourozenci. Také se často ptá *Kde je...? Co dělá...?* a u některých dětí přichází pomalu na řadu druhý věk otázek *Proč?* (i když ten u většiny začíná až po třetím roce).

ZÁVĚR: Kdy zajít na logopedii z důvodu nesprávné komunikace?

V případě, že dítě nemá zájem o komunikaci ani o rozhovory, vzájemné povídání a sdílení, nedokáže adekvátně odpovídat na jednoduché otázky. Odpovídá např. na jiné téma, odbíhá od tématu, otázku po vás často opakuje a nebo ji říká i jindy mimo téma hovoru anebo zkrátka nemá o komunikaci s vámi zájem, pak návštěvu logopeda neodkládejte.

6. CELKOVÝ VÝVOJ DÍTĚTE

Vývoj řeči je dlouhodobý proces, který probíhá také ruku v ruce s vývojem dalších dovedností. Jak by měl tedy vypadat celkový výkon tříletého dítěte, co by mělo umět např. v motorice, zrakovém vnímání, kresbě, sluchovém vnímání nebo koncentraci?

POHYB – JEMNÁ I HRUBÁ MOTORIKA

Tříleté dítě s jistotou chodí a běhá i po nerovném terénu. Oproti předchozímu batolecímu období už tříletý předškolák lépe koordinuje svoje pohyby. Vydrží stát na jedné noze a skákat snožmo. Na konci třetího roku je dítě schopné začít se učit jezdit na kole.

Chodí do schodů i ze schodů se střídáním nohou (může se přidržovat). Zlepšuje se jeho zručnost. Zvládne přelít tekutinu z nádoby do nádoby nebo navléci korálky na šňůru. Umí skládat papír. Umí kopnout silněji do míče a házet balón oběma rukama. Občas se mu podaří ho i chytnout.

KRESBA

Kolem třetího roku je dítě schopné modelovat z plastelíny, kreslit vodovými barvami i pastelkami. Umí nakreslit čáru, vertikální i horizontální podle předlohy a kruh. Dokáže už nakreslit

obrázek podle vlastní fantazie, zobrazit nějaký svůj zážitek (třeba výlet s rodiči), jednoduchou formou nakreslí dopravní prostředky jako např. auto nebo loď. Ačkoliv pro dospělého nejsou obrázky tříletých dětí ještě příliš čitelné, v tomto věku již dítě ví, co nakreslilo, a je schopné o tom vyprávět. Vybarvuje větší obrázky, ale přetahuje.

DOVEDNOSTI

Ve třech letech se dítě dokáže najíst samo vidličkou, napije se z hrníčku, aniž by vodu vylilo. Mělo by umět používat toaletu a i v noci vydržet bez plen (i když nehoda se v tomto věku ještě může stát, obzvláště je-li dítě příliš soustředěné na hru nebo když je nemocné). Dokáže se samo obléknout a svléknout. Má rádo společnost ostatních dětí, zapojuje se do hry. Občas už dokáže kamarádovi i půjčit hračku.

ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ

Dítě rozlišuje jeden předmět a více předmětů, poznává činnosti na obrázku, rozpoznává místa, najde ukryté věci, zná své vlastní oblečení, rozezná čajové lžičky od velkých polévkových lžic,

pojmenuje barvy, zasouvá geometrické tvary do otvorů, z kostek staví most, umí vkládat dřevěné vkládačky.

SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ

Dítě rozumí krátkým příběhům, rýmům a písničkám, dokáže zopakovat dva verše básničky z paměti, uposlechne dva příkazy v jedné větě.

Posouzení celkového vývoje je pro správnou diagnostiku klíčové. Zvládnutí ostatních dovedností v rámci věkové kategorie dítěte a zaostávání pouze ve složce řeči, může znamenat jen prostý opožděný vývoj řeči, který se v blízké budoucnosti dítěte srovná a dítě dožene vrstevníky.

ZÁVĚR: Kdy zajít na logopedii z důvodu nesprávného vývoje dalších funkcí?

Dítě vůbec nekreslí, nevkládá dřevěné puzzle ani obrázky do šablony, neumí házet míčem, je neobratné v pohybových dovednostech, při chůzi ze schodů nestřídá nohy, nehraje si se svými vrstevníky, má stereotypní záliby, bojí se např. silných zvuků, nenavazuje s vámi oční kontakt, nerado se mazlí, nechápe sociální situace, v kolektivu se buď nezapojuje vůbec nebo velmi špatně,

jeho řeč neslouží k dorozumívání nebo má jednoduchou a stále stejnou hru, pak je vhodné se obrátit na odborníky a vývoj dítěte konzultovat s dětským lékařem, následně s dětským psychologem nebo klinickým logopedem.

V tomto případě, může být opožděný vývoj řeči jen varovným signálem jiné vývojové poruchy, kterou je třeba včas odhalit. Doporučení na logopedii si můžete vyžádat u dětského lékaře. Toto doporučení lze obdržet také na foniatrii nebo neurologii, kam se můžete objednat z důvodu opoždění vývoje řeči.

7. ZÁVĚR

Vývoj řeči probíhá od narození prakticky celý život. Jeho největší rozkvět nastává právě v předškolním věku, nicméně ve třech letech by řeč dítěte měla stát na pevných základech. Cílem e-booku bylo seznámit rodiče s pěti hlavními důvody, proč přijít na logopedii včas, a ukázat jim, čeho si mají ve vývoji řeči tříletého dítěte všimnout.

E-book nelze vnímat jako náhradu za logopedické vyšetření. Je pouze vodítkem k rozpoznání případných potíží ve vývoji řeči dítěte. V případě jakýchkoli otázek se můžete obrátit na mě na emailu logopediesusmevem@gmail.com nebo osobně na jakéhokoli logopeda v lokalitě vašeho bydliště případně na dětského lékaře.

Co jste se v e-booku dozvěděli?

Věřím, že po přečtení mého e-booku *Jak má mluvit ve 3 letech?* víte mnoho informací. Tyto informace jsem načerpala nejen v průběhu svého studia, více než desetileté logopedické praxe, ale

i jako maminka tří dětí. S radostí vám je předávám a věřím, že vám pomohou najít jistotu, správnou volbu ve vztahu k vašemu dítěti a zároveň pomohou působit v rámci prevence poruch řeči u dětí.

V e-booku jste se dozvěděli, že dítě ve třech letech má nárok neumět správně vyslovit K, L, ĎŤŇ, ČŠŽ, CSZ a RŘ, kvůli tomu se většinou na logopedii nechodí, protože na úpravu výslovnosti je v tomto věku ještě příliš brzy. V případě, že dítě neumí správně říct L a zvednout jazyk za horní řezáky, je vhodné posoudit stav podjazykové uzdičky.

Dále pak víte, že hlavním kritériem pro posouzení vývoje řeči tříletého dítěte je šíře jeho slovní zásoby a stavba vět. Dítě by mělo používat věty o třech slovech ve formě podmět, přísudek, předmět přesto, že ještě v gramatice často chybuje.

Dítě by také mělo být úměrně svému věku rozvinuté v dalších dovednostech jako je motorika, kresba, zrakové i sluchové vnímání a sebeobsluha.

V případě, že tomu tak není a dítě nejenže zaostává ve vývoji řeči, ale také v ostatních funkcích, je potřeba vyhledat odbornou pomoc. Kdykoli si nejsme jisti, že vývoj řeči dítěte dokážeme správně posoudit, je jednorázová konzultace u logopeda tím nejlepším řešením.

Hlavním důvodem, proč bychom měli zahájit logopedickou péči včas, je prevence vzniku dalších vad výslovnosti a také blížící se nástup dítěte do mateřské školy, kdy je naším cílem, aby dítě

dokázalo sdělit své potřeby a rozumělo dění ve školce. Terapie umožní nejen poznat celkovou osobnost dítěte, ale také může odhalit skrytou příčinu opožděného vývoje řeči, kterou je potřeba včas řešit. Můžeme tak včas zvážit možnost odkladu nástupu do mateřské školy nebo zvážit výběr např. logopedické školky.

Včasně zahájenou terapií nejenže zabráníme vzniku dalších chyb ve vývoji řeči, ale také si můžeme ušetřit čas a terapii zvládnout rychleji a efektivněji. Naším společným cílem je spokojené a kvalitně se rozvíjející dítě, které může a dokáže vyjádřit své zájmy a potřeby a nerozvinutá řeč mu není překážkou!

Děkuji vám za váš čas, který jste věnovali přečtení tohoto e-booku. Budu vděčná za jakoukoli zpětnou vazbu. Více informací k tématu logopedie můžete nalézt na mém webu www.martinakolmanova.cz.

Martina Kolmanová

Klinická logopedka, autorka projektu [Logopedie s úsměvem](#)

Pexeso K

- 32 dvojic -

PEXESO

Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso

Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso

Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso

Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso

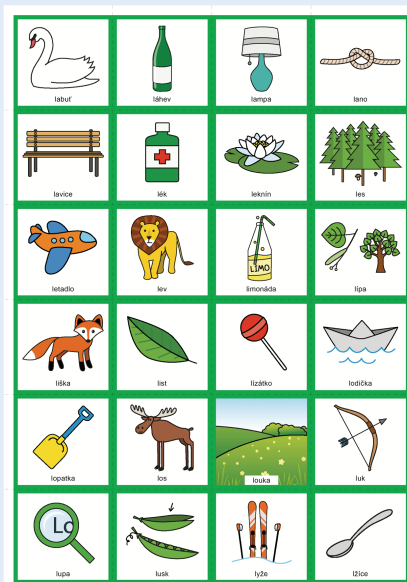
Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso

Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso
Pravidla hry Pexeso

Slovní zásoba L

- 120 kartiček -

<http://www.logopediesusmevem.cz/>